

บทที่ 1

ความหมายและลักษณะทั่วไปของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย

ความหมายของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย

Black's Law Dictionary ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "ตัวแทนประกันภัย" และ "นายหน้าประกันภัย" ไว้ดังนี้¹

ตัวแทนประกันภัย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับอำนาจให้กระทำการแทนผู้รับประกันภัยเพื่อการติดต่อกับบุคคลที่สาม ในเรื่องเกี่ยวกับการประกันภัย ตัวแทนประกันภัยนั้นเป็นลูกจ้างของบริษัทประกันภัยในการหาประกันภัย ตัวแทนของบริษัทประกันภัย แบ่งออกเป็น ตัวแทนทั่วไป (General agents) ซึ่งหมายถึงตัวแทนที่กระทำการธุรกิจแทนบริษัทประกันภัยในมลรัฐหนึ่งหรือในภาคใดภาคหนึ่งของประเทศ และตัวแทนท้องถิ่น (Local agents) หมายถึง ตัวแทนที่มีหน้าที่จำกัดอยู่เฉพาะท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเท่านั้น

นายหน้าประกันภัย หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นตัวกลางระหว่างผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย ทำหน้าที่ชักจูงให้มีการประกันภัยจากสาธารณชน โดยมีได้เป็นลูกจ้างของบริษัทประกันภัยบริษัทใดบริษัทหนึ่ง นายหน้าประกันภัยนั้นเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัย แม้ว่าในขณะเดียวกันเพื่อจุดประสงค์บางประการอาจเป็นตัวแทนของผู้รับประกันภัยด้วย การกระทำการแทนของนายหน้าประกันภัยภายในขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมายย่อมผูกพันผู้เอาประกันภัย

¹ Henry Campbell Black, "Insurance agent" and "Insurance broker," Black's Law Dictionary, 6th ed. (1990) : 807.

อย่างไรก็ตาม ตัวแทนประกันภัยย่อมมีความแตกต่างจากนายหน้าประกันภัย กล่าวคือ ตัวแทนประกันภัยนั้น มีความผูกพันในลักษณะเป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัย แต่นายหน้าประกันภัยนั้นเป็นคนกลางอิสระซึ่งไม่ผูกติดกับบริษัทใดโดยเฉพาะ

นอกจากนี้ยังมีคำจำกัดความของ "ตัวแทนประกันภัย" และ "นายหน้าประกันภัย" ตามคำพิพากษาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้²

ตัวแทนประกันภัย ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้รับประกันภัย หมายถึง บุคคลซึ่งมีอำนาจโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ในการติดต่อกับบุคคลที่สามแทนผู้รับประกันภัย เกี่ยวกับการประกันภัย³ ตัวแทนประกันภัยแบ่งออกเป็นหลายประเภท อาทิเช่น ตัวแทนทั่วไป ตัวแทนพิเศษ ตัวแทนท้องถิ่น ตัวแทนซึ่งมีที่พำนักอาศัยภายในมลรัฐ ตัวแทนหาประกันภัย ตัวแทนเก็บเบี้ยประกันภัย และตัวแทนผู้ประเมินความเสียหาย

นายหน้าประกันภัย หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นคนกลางระหว่างผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย และหาประกันภัยจากสาธารณชน โดยไม่ใช่อุปการะของบริษัทประกันภัย แต่มีการรับคำสั่งจากผู้เอาประกันภัยเพื่อหาประกันภัยจากบริษัทประกันภัยจากผู้เอาประกันภัย ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมิได้เลือกบริษัทประกันภัย นายหน้าประกันภัยก็จะเป็นผู้เลือก⁴

นายหน้าประกันภัยนั้นมีความแตกต่างจากตัวแทนประกันภัย กล่าวคือ นายหน้าประกันภัย เป็นบุคคลซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับตัวการ ในลักษณะที่เป็นการจ้างที่แน่นอนและถาวร

² The Editorial Staff of the Publishers, American Jurisprudence, 2nd ed., (Newyork : The lawyers Co-operative Publishing Co., 1982) 43 : 186.

³ คดี Washington Nat. Ins. Co. V Employment Secur. Com., 61 Ariz 112, 114 P2d 688.

⁴ Ibid.

แต่มีการเชิดตนเองเพื่อให้มีการจ้างจากสาธารณชนทั่วไป ภายใต้การจ้างนี้ในบางสถานการณ์ นายหน้าประกันภัยก็กลายเป็นตัวแทนพิเศษ เพื่อจุดประสงค์ใดโดยเฉพาะในขณะที่ตัวแทนประกันภัยนั้น มีความสัมพันธ์ที่แน่นนอนกับตัวการซึ่งตนกระทำการแทน จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวแทนประกันภัยนั้นต้องมีความซื่อสัตย์ต่อบริษัทประกันภัยอย่างถาวรและต่อเนื่อง⁵ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ตัวแทนประกันภัยนั้นผูกติดกับบริษัทประกันภัย ในขณะที่นายหน้าประกันภัยเป็นคนกลางอิสระไม่ผูกพันกับบริษัทประกันภัยใดโดยเฉพาะ⁶ นายหน้าประกันภัยทุกคนอยู่ในความหมายของตัวแทนประกันภัย แต่ตัวแทนประกันภัยทุกคนไม่ใช่นายหน้า⁷

นอกจากนี้ ยังมีคานียามตามกฎหมายไทย คือ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 4 ให้คำจำกัดความของคำว่า "ตัวแทนประกันวินาศภัย" และ "นายหน้าประกันวินาศภัย" ไว้ดังนี้

"ตัวแทนประกันวินาศภัย" หมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท

"นายหน้าประกันวินาศภัย" หมายความว่า ผู้ซึ่งซื้อหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันวินาศภัยกับบริษัท โดยกระทำเพื่อบาเหน็จเนื่องจากการนั้น

และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 4 ให้คำจำกัดความของคำว่า "ตัวแทนประกันชีวิต" และ "นายหน้าประกันชีวิต" ไว้ดังนี้

"ตัวแทนประกันชีวิต" หมายความว่า ผู้ซึ่งบริษัทมอบหมายให้ทำการชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท

5 คดี Chicago V Barnett, 404 Ill 136, 88 NE2d 477.

6 คดี Osborn V Ozlin, 310 US 53, 84 L Ed 1074, 60 S Ct 758.

7 คดี Chicago V Barnett, 404 Ill 136, 88 NE2d 477.

"นายหน้าประกันชีวิต" หมายความว่า ผู้ซื้อหรือจัดการให้บุคคลทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท โดยกระทำเพื่อบาเหน็จเนื่องจากการนั้น

จากถ้อยคำของคำจำกัดความต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ทำให้สามารถสรุปข้อแตกต่างระหว่างตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัย ได้ดังนี้ คือ⁸

1. นายหน้าประกันภัย เป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในการควบคุมบังคับบัญชา ของบริษัทผู้รับประกันภัย การกระทำของนายหน้ากระทำไปตามอำนาจหน้าที่ของตนโดยอิสระ (Professional Broker) และตามปกติจะไม่ทำแทนผู้รับประกันภัย และไม่ได้รับมอบหมายจากผู้รับประกันภัยให้กระทำการใด หรือไม่กระทำการใด แต่สำหรับตัวแทนประกันภัยแล้วการทำงานในหน้าที่เป็นการได้รับมอบหมายให้ทำแทนผู้รับประกันภัย ซึ่งเป็นตัวการ

2. ลักษณะการทำงานของนายหน้าประกันภัย เป็นการทำให้หวังบาเหน็จ ซึ่งจะได้จากการซื้อหรือจัดการให้บุคคลเข้าทำสัญญาประกันภัยกับบริษัทด้วยทุนทรัพย์ หรือค่าใช้จ่ายของตนเอง แต่การทำงานของตัวแทนประกันภัยนั้นแม้ว่าในบางกรณีจะได้รับคำตอบแทนจากตัวการก็ตาม แต่ลักษณะของการทำงานเป็นการกระทำด้วยทุนทรัพย์และค่าใช้จ่ายของตัวการทั้งสิ้น

3. นายหน้าประกันภัยเป็นผู้ทำหน้าที่ "ซื้อ" หรือ "จัดการ" ให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท ซึ่งหมายถึง การกระทำใด ๆ อันเหมาะสมและจำเป็นเพื่อให้การทำสัญญาประกันภัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ส่วนตัวแทนประกันภัยนั้น ตามปกติมีหน้าที่เฉพาะการชักชวนให้บุคคลเข้าทำสัญญาประกันภัยเท่านั้น ไม่มีสิทธิเข้าทำสัญญาประกันภัยแทนผู้รับประกันภัยแต่อย่างใด

⁸ สิทธิโชค ศรีเจริญ, "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย," เอกสารทางวิชาการ ชุดที่ 4 สมาคมประกันวินาศภัย ประจำปี 2528-2529, (กรุงเทพมหานคร : ประชุมทองการพิมพ์, 2529), หน้า 157-158.

นอกจากนี้ความสำคัญของตัวแทนประกันชีวิต ตัวแทนประกันวินาศภัย นายหน้าประกันชีวิต และนายหน้าประกันวินาศภัย ตามธรรมเนียมปฏิบัติของวงการธุรกิจประกันภัยนั้นมีความแตกต่างกันกล่าวคือ ในการทำสัญญาประกันชีวิตนั้นมีระยะเวลาต่อเนื่องยาวนานเช่นทำสัญญาเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป บริษัทประกันชีวิตจึงมีความผูกพันกับตัวแทนประกันชีวิต มากกว่านายหน้าประกันชีวิต เนื่องจากการเป็นตัวแทนประกันภัยนั้น ส่วนมากจะกระทำการหาประกันภัยเพื่อบริษัทประกันภัยบริษัทใดบริษัทหนึ่งโดยเฉพาะ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยของบริษัทอื่นอีกได้ ซึ่งคำขอรับใบอนุญาตเช่นนี้ ผู้ขอต้องยื่นหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทใหม่ที่ต้องมีข้อความแสดงไว้ด้วยว่าบริษัทใหม่นั้นทราบแล้วว่าผู้ขอเป็นตัวแทนประกันภัยของบริษัทใดอยู่แล้ว (ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 65 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 70) โดยความผูกพันนี้ทำให้บริษัทประกันชีวิตสามารถควบคุมดูแลตัวแทนของตนได้อย่างทั่วถึง แต่ในวงการธุรกิจประกันวินาศภัยนั้น เนื่องจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นมีมากมายหลายรูปแบบและบริษัทประกันวินาศภัยแต่ละบริษัทก็มีความเชี่ยวชาญในการประกันวินาศภัยแต่ละประเภท ดังนั้นการที่ผู้เอาประกันภัยเรียกใช้บริการจากนายหน้าประกันวินาศภัย จึงเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์สำหรับตัวผู้เอาประกันภัยเองเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากนายหน้าประกันวินาศภัยโดยเฉพาะที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งต้องมีสำนักงานใหญ่ และมีวัตถุประสงค์ในการหาประกันภัย (ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 67) จะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพิจารณาถึงข้อดี - ข้อเสีย ของบริษัทประกันวินาศภัยแต่ละแห่ง ทำให้สามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ผู้ซื้อประกันภัยได้ดีกว่าตัวแทนประกันวินาศภัย ซึ่งมีความผูกพันกับบริษัทใดบริษัทหนึ่งโดยเฉพาะ และจะทำให้ผู้ซื้อประกันภัยไม่ได้รับประโยชน์จากการประกันภัยนั้นเท่าที่ควร

ตัวแทนประกันภัยในต่างประเทศ แบ่งออกเป็นตัวแทนที่ทำงานเต็มเวลา (Full-time Agent) และตัวแทนที่ทำงานบางเวลา (Part-time Agent) ตัวแทนที่ทำงานบางเวลาจะเป็นผู้มีอาชีพอะไรก็ได้ เมื่อมีเวลาว่างก็ชักชวนหาลูกค้าไปทำสัญญาประกันภัยกับผู้รับประกันภัย แต่ส่วนใหญ่ของตัวแทนที่ทำงานเต็มเวลานั้นเรียกว่า "นายหน้าประกันภัย" ตัวแทนประเภทนี้จะมีความรู้ความสามารถในวิชาการประกันภัยเป็นอย่างดี สามารถให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องราวต่าง ๆ ของธุรกิจประกันภัยกับลูกค้าที่จะทำการประกันภัยได้อย่างละเอียดรอบคอบ นายหน้าประกันภัยจะทำธุรกิจประกันภัยทั้งการแนะนำลูกค้าของตนให้เอาประกันภัยโดยตรงกับผู้รับ

ประกันภัย และทำธุรกิจประกันภัยในการประกันภัยต่อ (Reinsurance)* อีกด้วย นายหน้าประกันภัยจะจัดการให้ผู้รับประกันภัยรายแรกกระจายการเสี่ยงภัยที่ได้รับไว้ขึ้นไปยังบริษัทรับประกันภัยรายอื่น ซึ่งเรียกว่าผู้รับประกันภัยต่อ โดยจัดการให้ผู้รับประกันภัยรายแรกเอาประกันภัยต่อกับผู้รับประกันภัยที่มีสัญญาต่อกันในการรับประกันภัยต่อ (Reinsurance Treaties)** หรือจัดการให้ผู้รับประกันภัยรายแรก เอาประกันภัยต่อกับผู้รับประกันภัยรายอื่นที่สามารถเข้ารับประกันภัยต่อเป็นการเฉพาะราย (Facultative reinsurance)*** ทั้งที่อยู่ภายในประเทศและที่อยู่นอกประเทศ⁹

* reinsurance หรือ การประกันภัยต่อ คือ การโอนการเสี่ยงภัยทั้งหมด หรือ บางส่วนที่ผู้รับประกันภัยรับไว้ไปให้แก่ผู้รับประกันภัยอีกรายหนึ่งหรือหลาย ๆ ราย ซึ่งเรียกว่าผู้รับประกันภัยต่อ : ราชบัณฑิตยสถาน, "reinsurance," พจนานุกรมศัพท์ประกันภัย อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเพื่อนพิมพ์ จำกัด, 2534) 1 : 184.

** reinsurance treaty หรือ สัญญาประกันภัยต่อ คือ สัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้เอาประกันภัยต่อและผู้รับประกันภัยต่อเพื่อกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องการประกันภัยต่อ : ราชบัณฑิตยสถาน, "reinsurance treaty," พจนานุกรมศัพท์ประกันภัย อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 1 : 185.

*** facultative reinsurance หรือ การประกันภัยต่อเฉพาะรายคือ การประกันภัยต่อแบบหนึ่งซึ่งไม่มีข้อตกลงล่วงหน้า ผู้เอาประกันภัยต่อและผู้รับประกันภัยต่อมีอิสระที่จะเสนอให้หรือรับไว้หรือไม่ก็ได้ ซึ่งแตกต่างกับการประกันภัยต่อตามสัญญา (Treaty reinsurance) ซึ่งเป็นการประกันภัยต่อแบบมีข้อตกลงไว้ล่วงหน้า ผู้เอาประกันภัยต่อและผู้รับประกันภัยต่อ ต่างมีข้อผูกพันที่จะต้องเสนอให้และรับไว้ตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้ล่วงหน้าแล้ว : ราชบัณฑิตยสถาน, "facultative reinsurance," พจนานุกรมศัพท์ประกันภัย อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 1 : 76.

⁹ สิทธิโชค ศรีเจริญ, "ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย," เอกสารทางวิชาการ ชุดที่ 4 ของสมาคมประกันวินาศภัย ประจำปี 2528 - 2529, หน้า 159.

ปัญหาหนึ่งที่ควรพิจารณาก็คือ ความคาบเกี่ยวระหว่างตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ถึงแม้ว่าโดยหลักทั่วไปแล้วนายหน้าประกันภัยจะเป็นผู้มีอิสระในการทำงาน ทาหน้าที่ต่างจากตัวแทนประกันภัย โดยไม่ขึ้นกับบริษัทประกันภัยใดโดยเฉพาะ และไม่ถือว่าทาแทนบริษัทประกันภัยก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติอาจเกิดความคาบเกี่ยวระหว่างตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยได้ เช่น กรณีที่นายหน้าประกันภัยมากระทำการเป็นตัวแทนประกันภัย ซึ่งทางอังกฤษและอเมริกาจะมีข้อพิจารณาที่แตกต่างกันออกไป คือ

ในอังกฤษจะอาศัยธรรมเนียมปฏิบัติว่า การกระทาใดเป็นการกระทาอย่างตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย เช่น ธรรมเนียมปฏิบัติของสมาคมลอยด์ของอังกฤษ (Lloyd's of London) ที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องติดต่อผ่านนายหน้า และนายหน้าจะถูกถือว่าเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัย แต่ถ้าเป็นการเก็บเงินเบี้ยประกันภัย นายหน้าจะกลายมาเป็นตัวแทนของผู้รับประกันภัย แต่อย่างไรก็ตามอังกฤษเองก็ยังไม่มืหลักที่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่ากรณีใดถือว่าเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย เพราะทั้งตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยต่างก็ทาหน้าที่หาประกัน เช่นเดียวกัน¹⁰

ส่วนทางอเมริกาจะพิจารณาจากการกระทำและขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้เรียกใช้บริการ ใครควบคุมการดาเนินการ ใครจ่ายเงิน และในการกระทำการแทนนั้นผลประโยชน์เป็นของใคร มิใช่พิจารณาเพียงแต่ชื่อที่เรียกว่าตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย¹¹

จากการพิจารณาความแตกต่างระหว่าง "ตัวแทนประกันภัย" กับ "นายหน้าประกันภัย" ดังกล่าวข้างต้น ทาให้ได้ข้อสรุปดังนี้ คือ

¹⁰ E.R. Hardy Ivamy, General Principles of Insurance Law, 5th ed. (London : Butterworths, 1986), p. 557.

¹¹ John Alan Appleman and Jean Appleman, Insurance Law and Practice (ST.Paul, Minn : West Publishing Co., 1981), 16 : 333.

"ตัวแทนประกันภัย" คือ บุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้รับประกันภัย ไม่ว่าจะเป็นการประกันวินาศภัยหรือการประกันชีวิตก็ตามในการประกันภัย

"นายหน้าประกันภัย" คือ บุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัย ไม่ว่าจะเป็นการประกันวินาศภัยหรือการประกันชีวิตก็ตามในการประกันภัย

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ นายหน้าประกันภัยก็มักทำหน้าที่เป็นตัวแทนของบริษัทประกันภัยด้วย โดยทางปฏิบัตินายหน้าประกันภัยจะสังกัดบริษัทประกันภัยบริษัทใดบริษัทหนึ่ง แล้วทำหน้าที่ชักชวนลูกค้าให้ทำประกันกับบริษัทนั้น ๆ แต่เพียงบริษัทเดียว และอาจได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัทประกันภัยให้ทำสัญญา หรือรับเบี้ยประกันภัยจากบุคคลภายนอกได้ เช่นเดียวกับตัวแทนประกันภัย อย่างไรก็ตามทางปฏิบัติส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการประกันวินาศภัยหรือการประกันชีวิต บริษัทประกันภัยจะไม่ยอมมอบอำนาจให้ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยทำสัญญาหรือรับเบี้ยประกันภัยแทน ทั้งนี้เป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยนั่นเอง

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยตามกฎหมายไทย

กิจการประกันภัยเป็นกิจการที่มีผลกระทบต่อส่วนได้เสีย ของบุคคลทั่วไป การปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยจึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผลประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย ดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองสาธารณชนโดยส่วนรวม พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 จึงได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลเหล่านี้ไว้ในหมวด 4 สรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

1 การเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย และตัวแทนประกันชีวิต

1.1 ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 บัญญัติว่า ผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย

หรือตัวแทนประกันชีวิต ต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน และใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยหรือตัวแทนประกันชีวิต ให้ระบุด้วยว่าเป็นตัวแทนของบริษัทใด

อย่างไรก็ตาม มาตรา 65 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และมาตรา 70 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 ยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่เป็นตัวแทนประกันวินาศภัย หรือตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใดอยู่แล้ว อาจขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย หรือตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทอื่นอีกได้ คาขอรับใบอนุญาตเช่นว่านี้ ผู้ขอต้องยื่นหนังสือแสดงความยินยอมของบริษัทที่ผู้ขอเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย หรือตัวแทนประกันชีวิตอยู่แล้ว พร้อมด้วยหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทใหม่ที่ต้องมีข้อความแสดงไว้ด้วยว่าบริษัทใหม่นั้นได้ทราบแล้วว่าผู้ขอเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย หรือตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทใดอยู่แล้ว เมื่อนายทะเบียนได้ออกใบอนุญาตแล้วให้แจ้งบริษัทที่เกี่ยวข้องทราบ

1.2 มาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และ มาตรา 69 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 บัญญัติว่า ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยหรือตัวแทนประกันชีวิต ต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (1) บรรลุนิติภาวะ
- (2) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
- (3) ไม่เป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (5) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) ไม่เป็นนายหน้าประกันวินาศภัย (ในกรณีขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัย) หรือ ไม่เป็นนายหน้าประกันชีวิต (ในกรณีขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต)
- (7) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย (ในกรณีขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทน

- ประกันวินาศภัย) หรือไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต หรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต (ในกรณีขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันชีวิต) ในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (8) ได้รับการศึกษาวิชาประกันวินาศภัย หรือวิชาประกันชีวิตจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนด หรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันวินาศภัย หรือความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิต ได้ตามหลักสูตร และวิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

1.3 ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 มาตรา 66 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาตรา 71 บัญญัติว่าตัวแทนประกันวินาศภัยหรือตัวแทนประกันชีวิต อาจทำสัญญาประกันวินาศภัยหรือสัญญาประกันชีวิตในนามของบริษัทได้ เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท นอกจากนี้ตัวแทนประกันวินาศภัยหรือตัวแทนประกันชีวิต อาจรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทได้ เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท ในกรณีเช่นนี้บริษัทจะต้องมอบอำนาจแก่ตัวแทนเป็นหนังสือตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

2 การเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยและนายหน้าประกันชีวิต

2.1 ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 บัญญัติว่าผู้ที่จะเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยหรือนายหน้าประกันชีวิต ต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน

อย่างไรก็ตามการเป็นนายหน้าประกันภัยนั้น ตามกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าต้องเป็นนายหน้าของบริษัทใด เช่นตัวแทนประกันภัย

2.2 ตามมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย หรือนายหน้าประกันชีวิตได้ ต้องไม่เป็นตัวแทนประกันวินาศภัย (ใน

กรณีขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย) หรือตัวแทนประกันชีวิต (ในกรณีขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันชีวิต) หรือเป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทใด และให้ในความในมาตรา 64 (1)(2)(3)(4)(5)(7) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และความในมาตรา 69 (1)(2)(3)(4)(5)(7) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

นอกจากนี้แล้ว นิติบุคคลอาจขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย หรือ นายหน้าประกันชีวิตได้เมื่อ

- (1) นิติบุคคลนั้นมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย
- (2) กิจการดังกล่าวอยู่ในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น
- (3) นิติบุคคลนั้นมี พนักงานหรือลูกจ้าง ที่ได้รับอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัย หรือนายหน้าประกันชีวิต เป็นผู้ทำการแทนนิติบุคคลดังกล่าว และ
- (4) นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันวินาศภัยหรือนายหน้าประกันชีวิตในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเป็นตัวแทนและนายหน้าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การที่พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ.2535 ใช้ถ้อยคำเรียกผู้ที่ทำหน้าที่ชักชวนให้บุคคลเข้าทำประกันภัยว่า "ตัวแทนประกันภัย" และผู้ทำหน้าที่ชี้ข้ออ้างให้บุคคลเข้าทำประกันภัยว่า "นายหน้าประกันภัย" นั้น ทำให้เกิดข้อที่นำพิจารณาว่า นอกจากการเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยตามกฎหมายสองฉบับดังกล่าวแล้วนั้น การเป็นตัวแทนนายหน้าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในส่วนกฎหมายเอกชนและสามารถนำมาบังคับใช้กับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยได้ เพียงใดนั้นมีลักษณะอย่างไร ซึ่งผู้เขียนจะขอกล่าวโดยย่อดังนี้

1 การเป็นตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 797 บัญญัติว่า "อันว่าสัญญาตัวแทนนั้น คือสัญญาซึ่งให้บุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ตัวแทน มีอำนาจทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ตัวการ และตกลงจะทำการคั้งนั้น

อันความเป็นตัวแทนนั้นจะเป็นโดยตั้งแต่งแสดงออกชัด หรือโดยปริยายก็ย่อมได้"
คั้งนั้นองค์ประกอบสำคัญของสัญญาตัวแทน คือ¹²

- 1.1 มีความตกลงยินยอมที่จะมีนิติสัมพันธ์กันระหว่างผู้ซึ่งเป็นตัวการกับผู้ซึ่งเป็นตัวแทน ไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย
- 1.2 วัตถุประสงค์เพื่อให้ตัวแทนทำนิติกรรมแก่บุคคลภายนอก
- 1.3 ตัวแทนซึ่งทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอกดังกล่าว กระทำในฐานะตัวแทน มีสำนักงานของตนเอง
- 1.4 ตัวแทนต้องกระทำการภายในขอบเขตอำนาจที่ตัวการมอบให้กระทำ

2 การเป็นนายหน้าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 845 บัญญัติว่า "บุคคลผู้ใดตกลงจะให้ค่าบำเหน็จแก่นายหน้า เพื่อที่ชี้ช่องให้ได้เข้าทำสัญญาก็ดี จัดการให้ได้ทำสัญญากันก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้นั้นจะต้องรับผิดใช้ค่าบำเหน็จก็ต่อเมื่อสัญญานั้นได้ทำกันสำเร็จ เนื่องแต่ผลแห่งการที่นายหน้าได้ชี้ช่องหรือจัดการนั้น ถ้าสัญญาที่ได้ทำกันไว้นั้นมีเงื่อนไขเป็นเงื่อนไขบังคับก่อนไซ้ ท่านว่าจะเรียกร้องค่าบำเหน็จแก่นายหน้ายังหาได้ไม่ จนกว่าเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว

¹² กมล สนธิเกษตริน, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทนและนายหน้า, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2536), หน้า 1.

นายหน้ามีสิทธิจะได้รับชดเชยค่าใช้จ่ายที่ได้เสียไปก็ต่อเมื่อได้ตกลงกันไว้เช่นนั้น ความ
ข้อนี้ท่านให้ใช้บังคับ แม้ถึงว่าสัญญาจะมิได้ทำกันสำเร็จ"

ดังนั้น องค์ประกอบสำคัญของสัญญานายหน้าคือ¹³

2.1 นายหน้าเป็นคนกลางช่วยซื้อหรือจัดการให้บุคคลฝ่ายหนึ่ง เข้าทำสัญญากับบุคคล
อีกฝ่ายหนึ่ง หรือชักนำให้บุคคลสองฝ่ายมา เข้าทำสัญญากัน กล่าวอีกนัยหนึ่งนายหน้ามีตัวตนของ
บุคคลฝ่ายใด เป็นเพียงตัวกลางหรือเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมต่อกันให้บุคคลสองฝ่ายได้ เข้าทำสัญญา
กันเท่านั้น

2.2 การซื้อหรือจัดการของนายหน้านั้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เขา เข้าทำสัญญา
กันได้

2.3 สัญญาที่เขาทำกันขึ้นจะเป็นสัญญาอะไรก็ได้ที่ไม่มีวัตถุประสงค์เป็นผิดกฎหมายและ
ไม่จำกัดเฉพาะเรื่องสัญญาซื้อหรือขายทรัพย์สิน หรือสัญญานเรื่องการค้าเท่านั้น เช่น สัญญาจ้าง
แรงงาน สัญญาเช่า สัญญาตัวแทน ฯลฯ

2.4 นายหน้ามิได้เข้าเป็นฝ่ายหรือเป็นคู่สัญญาที่ได้ทำกันขึ้นนั้น เป็นเพียงคนวิ่งเต้น
ซื้อของให้เขา (คู่สัญญา) เข้าทำสัญญากันได้เท่านั้น คู่สัญญาเขาทำสัญญากันในนามของเขาเอง

เนื่องจากตัวแทนประกันภัยมีหน้าที่กระทำแทนผู้รับประกันภัย และนายหน้าประกันภัย
มีหน้าที่กระทำแทนผู้เอาประกันภัย ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรศึกษาและทำความเข้าใจกับลักษณะของ
ตัวแทนทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

ตัวแทนมีหลายชนิดด้วยกัน และอาจเรียกชื่อต่าง ๆ กัน ตามสภาพของงานและการ
แต่งตั้งมอบหมายให้ทำงาน แต่ถ้าถือเอาอำนาจกระทำการของตัวแทนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา
แล้ว อาจแบ่งชนิดของตัวแทนออกได้เป็น 2 ชนิด คือ¹⁴

13 เรื่องเดียวกัน, หน้า 126-127.

14 เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

1. ตัวแทนเฉพาะการ (Agent with special authority)
2. ตัวแทนทั่วไป (Agent with general authority)

1. ตัวแทนเฉพาะการ คือ ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งและมอบอำนาจจากตัวการให้กระทำการเฉพาะสิ่งเฉพาะอย่าง ตัวแทนชนิดนี้ต้องถูกจำกัดให้ทำงานได้แต่เฉพาะงานหรือกิจการที่จำเป็นเพื่อให้งานที่ตัวการมอบหมายให้ทำแทนสำเร็จลุล่วงไปเท่านั้น¹⁵

2. ตัวแทนทั่วไป คือ ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งและมอบอำนาจจากตัวการให้ทำกิจการใด ๆ ได้ทุกอย่างในการจัดทำแทนตัวการ และกิจการที่ตัวแทนจัดทำกับบุคคลภายนอกอันได้แก่ การกระทำทั้งปวงที่ปกติหรือมีประเพณีในทางการค้าหรือประกอบวิชาชีพ ตลอดจนการกระทำและการงดเว้นกระทำการใด ๆ ที่ตัวการให้สัตยาบันยอมผูกมัดตัวการให้ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือกิจการที่ตัวการเองทำไม่ได้ คือกรณี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 801

3 ความเห็นของนักกฎหมายไทยเกี่ยวกับเรื่องการทำแทน

ความหมายของ คำว่า "ทำแทน" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 797 นักกฎหมายมีความเห็นแตกต่างกันเป็น 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายแรกเห็นว่า ในเรื่องของตัวแทนมีลักษณะเป็นสัญญา 2 สัญญาซ้อนกันอยู่เสมอ คือ สัญญาแรกเป็นสัญญาระหว่างตัวการกับตัวแทนที่มอบหมายงานแก่กันและสัญญาหลังเป็นสัญญาที่กระทำระหว่างบุคคลภายนอกกับตัวแทน การที่ตัวแทนมีอำนาจทำแทนตัวการ หมายความว่าเฉพาะการทำนิติกรรมแทนตัวการเท่านั้น¹⁶

¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶ สรรเสริญ โกรจิตติ, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตัวแทนและนายหน้า (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 14.

อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า คำว่า "ทําการ" ในมาตรา 797 ไม่เฉพาะแต่การทําสัญญาหรือนิติกรรมเท่านั้น แต่รวมถึงกิจการอื่นซึ่งไม่ใช่สัญญาหรือนิติกรรมด้วย¹⁷

นอกจากนี้นักกฎหมายบางท่านยังมีความเห็นว่า ลักษณะสำคัญของสัญญาตัวแทนนั้นไม่ใช่แต่เพียงว่าทําการแทนกันแต่อย่างเดียวนั้น ข้อสำคัญมีอยู่ว่าตัวแทนมีหน้าที่จะชักจูงให้ตัวการกับบุคคลภายนอกหรือบุคคลที่สามได้ เข้ามาทําการติดต่อผูกนิติสัมพันธ์กัน และคู่กรณีที่ทำสัญญาตัวการตัวแทนต้องมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ตัวแทนเข้าไปติดต่อกับบุคคลภายนอก แม้บุคคลภายนอกจะยังไม่ทันได้เข้ามาเกี่ยวข้องก็เป็นสัญญาตัวแทนได้ บุคคลภายนอกจึงเป็นเพียงวัตถุประสงค์อันเป็นที่เข้าใจเจตนาของการทําสัญญาตัวแทนเท่านั้น ไม่ใช่ความสำคัญสำหรับความสมบูรณ์ของสัญญาตัวแทนแต่อย่างใด¹⁸

4 ความเห็นตามคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับเรื่องการทำการแทน

คำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยเกี่ยวกับความหมายในเรื่องการทำการแทนตามมาตรา 797 นั้น เท่าที่ผู้เขียนค้นคว้ายังไม่ปรากฏคำวินิจฉัยโดยตรง แต่มีคำพิพากษาฎีกาที่ 645/2515 วินิจฉัยว่า ตัวการอาจตั้งตัวแทนให้ไปรับเงินกู้จากบุคคลภายนอกได้ ซึ่งข้อเท็จจริงมีว่าจาเลยมีหนังสือขอกู้เงินจากโรงทกและทําหนังสือมอบอํานาจให้ผู้มีชื่อเป็นตัวแทนมารับเงินจากโรงทก โดยผู้มีชื่อนั้นได้รับเงินกู้จากโรงทกไปแล้ว ดังนั้นจาเลยซึ่งเป็นตัวการย่อมต้องรับผิดชอบผลแห่งการกระทำของตัวแทนซึ่งกระทำไปภายในขอบอํานาจ แม้ตัวแทนจะมีได้นําเงินกู้ไปมอบแก่จาเลย โรงทกก็ฟ้องร้องเรียกเงินคืนจากจาเลยได้ นอกจากนั้นยังมีคำพิพากษาฎีกาที่ 2272/2516 วินิจฉัยว่า จาเลยเป็น

¹⁷ กุศล บุญยืน, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตัวแทนนายหน้า, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2521), หน้า 6.

¹⁸ ชุนประเสริฐ ศุภมาตรา, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ตัวแทน นายหน้าจัดการงานนอกสั่ง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2490), หน้า 12.

ตัวแทนของโจทก์ในการหาคนมาเช่าซื้อรถยนต์ของโจทก์ โดยจำเลยต้องเก็บเงินค่าเช่าซื้อและส่ง
 โจทก์ และต้องค้ำประกันการชำระหนี้ของผู้เช่าซื้อด้วย หากผู้เช่าซื้อผิดสัญญาจำเลยก็ยึดรถที่เช่า
 ซื้อคืนโจทก์ หรือใช้ราคาให้ตามสัญญา ในการนี้โจทก์ให้ค่าใช้จ่ายและเปอร์เซ็นต์ของราคารถแก่
 จำเลย ต่อมาผู้เช่าซื้อรถยนต์ชำระเงินค่าเช่าซื้อไม่ครบ จำเลยได้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้โจทก์
 ยอมชดใช้ค่าเช่าซื้อที่ค้างชำระ และค่าเสียหายซึ่งเกิดจากที่จำเลยยึดรถคืนมาจากผู้เช่าซื้อแล้ว
 บล่อยตกแตกตกรณ ดังนั้น การฟ้องจำเลยตามหนังสือรับสภาพหนี้ดังกล่าว เป็นการฟ้องให้รับผิดชอบ
 ตามสัญญาตัวแทนมิใช่กรณีที่ฟ้องเรียกเอาค่าที่ได้ส่งมอบของซึ่งมีอายุความเพียง 2 ปี

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ศาลยอมรับเกี่ยวกับเรื่องการทำ
 การแทนของตัวแทนซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นการทำนิติกรรมหรือสัญญาเท่านั้น กิจการอื่น ๆ ก็สามารถ
 ตั้งตัวแทนให้ทำการแทนได้ เช่น การตั้งตัวแทนให้ทำการติดต่อให้บุคคลภายนอกมาทำสัญญาเช่าซื้อ
 กับตัวการ หรือการตั้งตัวแทนให้ไปรับเงินกู้แทนตัวการโดยการเป็นผู้ลงนามในสัญญาตัวเอง นอก
 จากนั้น อาจตั้งตัวแทนให้ไปทำการติดต่อกับพนักงานเจ้าหน้าที่แทนตัวการได้ดังเช่นคำพิพากษา
 ฎีกาที่ 2957/2523 ซึ่งเป็นเรื่องให้ผู้ถือประทานบัตรได้ตั้งตัวแทนให้มีอำนาจทำการแทนในการติด
 ต่อกับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติแรกจะเห็นได้ว่ากิจการดังกล่าวมิใช่การ
 ทำนิติกรรมหรือสัญญาแต่อย่างใด แต่ศาลก็ยอมรับบังคับให้ตามหลักกฎหมายตัวแทน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การทำการแทนตามที่บัญญัติไว้ใน
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 797 นั้น น่าจะหมายความรวมถึงกิจการอื่น ๆ โดยไม่
 จำกัดเฉพาะการทำนิติกรรมหรือสัญญาเท่านั้น เพราะเมื่อพิจารณาจากถ้อยคำ ตามที่บัญญัติไว้ใน
 มาตรา 797 ก็ปรากฏว่าเป็นการใช้ถ้อยคำอย่างกว้าง ๆ ว่า "ทำการแทน" ซึ่งถ้ากฎหมาย
 ประสงค์จะให้หมายความเฉพาะการทำนิติกรรมหรือสัญญาเท่านั้น ก็คงจะได้บัญญัติไว้เช่นนั้นโดยชัด
 แจ้ง อีกทั้งถ้าพิจารณาประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 801 จะเห็นได้ว่ากิจ
 การที่สามารถตั้งตัวแทนให้กระทำการแทนได้ไม่จำกัดเฉพาะการทำนิติกรรมหรือสัญญาเท่านั้น เช่น
 สามารถตั้งตัวแทนให้ฟ้องคดีแทนได้ เป็นต้น นอกจากนี้ตามต้นร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 มาตรา 797 ในภาษาอังกฤษ ก็ใช้คำว่า "act" โดยหลักในมาตราดังกล่าวมีที่มาจากหลักกฎหมาย
 อังกฤษรวมทั้งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 602 ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา

1984 ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี มาตรา 1738 ประมวลกฎหมายแพ่งสวิส มาตรา 392 และ ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 643 และ 656 ซึ่งถ้อยคำตามกฎหมายดังกล่าวก็ใช้คำซึ่ง หมายถึงการทำการแทนเช่นเดียวกัน โดยมีได้บัญญัติว่าเป็นการทํานิติกรรมหรือสัญญาแต่อย่างใด ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่ากิจการที่ตัวการมอบหมายให้ตัวแทนกระทำการแทนนั้น จะเป็นกิจการใด ๆ ก็ได้โดยไม่จำกัดเฉพาะการทํานิติกรรมหรือสัญญาเท่านั้น

หลักกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องความหมายของตัวแทนและการทำการแทน

รากฐานของหลักกฎหมายเรื่องตัวแทนของต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่มาจากกฎหมายโรมัน ซึ่งเดิมถือว่าในเรื่องการทํานิติกรรมหรือสัญญาใด ๆ จะมีการทำการแทนกันไม่ได้ แต่พอมาในยุคที่กรุงโรมเป็นราชอาณาจักร กฎหมายมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นและยอมรับให้มีการมอบอำนาจเด็ดขาดที่เรียกว่า Mandatum Contractum อันเป็นสัญญาที่ตัวการมอบอำนาจให้แก่ตัวแทนไปทำกิจการตามที่มอบหมายโดยเด็ดขาด โดยตัวการจะไม่รับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้นตัวแทนจะต้องรับผิดชอบ ซึ่งต่างกับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องตัวแทนในปัจจุบัน ที่อาจกระทำโดยวาจาหรือทำเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งกรณีกฎหมายปิดปากและการให้สัตยาบันหรือการยอมรับของตัวการต่อการกระทำที่ผ่านมาของตัวแทน ตลอดจนการเป็นตัวแทนชัดและตัวแทนโดยจําเป็นด้วย

ในสมัยต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยยอมรับให้มีการโอนสิทธิฟ้องร้อง เนื่องจากการทำการแทนกัน กล่าวคือผู้ที่ได้รับคำสั่งเป็นผู้รับโอนสิทธิและฟ้องร้องอีกฝ่ายหนึ่งในนามของตัวการได้ ซึ่งเรียกว่า Procurator in rem suam หรือ Mandatum in rem suam ซึ่งผู้รับโอนสิทธิฟ้องร้องมีอำนาจเช่นเดียวกับตัวการ ถ้าแพ้คดีตัวการก็จะต้องรับผิดชอบตามนั้น¹⁹

หลักในเรื่องตัวแทนตามกฎหมายอังกฤษก็มีพื้นฐานมาจากกฎหมายโรมัน โดยมีหลักกว้างกว่ากฎหมายโรมัน ความเป็นตัวแทนตามกฎหมายอังกฤษเกิดจากการตกลงกันระหว่างตัว

¹⁹ มาโนช สุทธิวาทนฤพดี, คำบรรยายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522), หน้า 21.

การกับตัวแทน และหลักพื้นฐานของการทำการแทนโดยตัวแทนคือการทำสัญญาผูกพันระหว่างตัวการ และบุคคลที่สาม²⁰ แต่อาจมีการตั้งตัวแทนเพื่อกระทำการอย่างอื่นได้ เช่น การจัดการทรัพย์สินของตัวการ หรือดำเนินกิจการร้านค้าของตัวการ เป็นต้น

หลักพื้นฐานในเรื่องเกี่ยวกับตัวแทนตามกฎหมายเยอรมัน มีความหมายคล้ายคลึงกับกฎหมายอังกฤษ²¹ โดยตัวแทนหมายถึงบุคคลที่ได้แสดงเจตนาโดยเปิดเผยในการที่จะกระทำการแทนตัวการ ตามกฎหมายเยอรมันยอมรับเพียงตัวแทนโดยเปิดเผยเท่านั้น กล่าวคือ ตัวแทนต้องกระทำการในนามของตัวการ ซึ่งต่างกับกฎหมายอังกฤษ และไม่มีรูปแบบกำหนดไว้สำหรับการตั้งตัวแทน คือตัวการอาจตั้งตัวแทนโดยแจ้งด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือแจ้งแก่ตัวแทนหรือบุคคลที่สามก็ได้ และอาจถอนหรือบอกเลิกการเป็นตัวแทนโดยวิธีเดียวกับการตั้งตัวแทน

สำหรับความหมายของตัวแทนตามหลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา หมายถึงบุคคลที่ตกลงยินยอมที่จะกระทำการตามที่ได้รับมอบหมายและตามคำสั่งในนามของบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าตัวการ²² และในความหมายอย่างกว้างขวาง การกระทำการของตัวแทนรวมถึงการทำการในสิ่งต่าง ๆ มากมายโดยไม่มีข้อจำกัด เช่น อาจเป็นการจ้างให้ทำการงานแทน ให้ขายสินค้าแทน หรือมอบหมายให้ครอบครองทรัพย์สินแทน เป็นต้น

ตามหลักกฎหมายญี่ปุ่นในเรื่องที่เกี่ยวกับตัวแทนซึ่งมีหลักใกล้เคียงกับกฎหมายไทยมาก กล่าวถึงความหมายของตัวแทนว่า สัญญาตัวแทนเกิดขึ้นในกรณีที่บุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่าตัวแทนกระทำ

²⁰ Harold Grevile Hanbury, The Principle of Agency, 2th ed. (London : Stevens, 1960), p. 2.

²¹ Norbert Horn, Hein Kotz and Hans G. Leser, German Private and Commercial Law, trans. Tony Weir (Oxford : Clarendon press, 1982), p. 225.

²² Roscoe T. Steffen, Agency-Partnership in a Nutshell (St. Paul, Minn : West Publishing Co., 1977), p. 3.

การแทนหรือในฐานะของบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งเรียกว่าตัวการ ตามอำนาจที่ได้รับมอบหมายและมุ่งผลโดยตรงเพื่อผลประโยชน์ของตัวการ²³

ส่วนหลักกฎหมายอิตาลีได้ให้ความหมายของคำว่า ตัวแทนไว้ในประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 1742 สรุปได้ว่า สัญญาตัวแทนคือ สัญญาที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งตกลงที่จะกระทำการชักชวนให้มีการทำสัญญาเพื่อประโยชน์แก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ภายในขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมาย โดยมีค่าตอบแทน

ข้อเปรียบเทียบระหว่างการเป็นตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยเกี่ยวกับการกระทำการแทน

การพิจารณาเรื่องความหมายของตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการทำการแทนดังกล่าวข้างต้น เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาว่าตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยถือเป็นตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ โดยจะต้องพิจารณาจากอำนาจของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย จะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยมีหน้าที่เพียงการชักชวนเท่านั้น ซึ่งไม่ว่าตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจะมีอำนาจเพียงการชักชวนหรือรับเบี้ยประกันภัยแทนบริษัทก็ตาม ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยก็จะต้องไปติดต่อกับผู้เอาประกันภัย ดังนั้นปัญหาที่นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า สัญญาตัวแทนจะต้องมีบุคคลสามฝ่ายเกี่ยวข้องกันเสมอ คือ ตัวการ ตัวแทน และบุคคลภายนอก มิฉะนั้นไม่ถือว่าเป็นสัญญาตัวแทนนั้น ปัญหาดังกล่าวจึงมิใช่ประเด็นสำคัญสำหรับเรื่องตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย แต่ปัญหาที่สำคัญคือ ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยชักชวนให้บุคคลทำสัญญาประกันภัยหรือประกันชีวิตกับบริษัท โดยไม่ได้รับมอบหมายให้ทำสัญญาแทนบริษัทถือว่าเป็นตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ซึ่งตามความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายที่เห็นว่า การทำการแทนของตัวแทนจะต้องเป็นการทำนิติกรรม หรือสัญญาเท่านั้น จึงถือว่าตัวแทนประกัน

²³ J.E. de Becker, Annotated Civil Code of Japan (London : Butterworths, 1979), p. 103.

ภัยและนายหน้าประกันภัยมิใช่ตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ถ้าถือตามความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายที่เห็นว่า การทำการแทนของตัวแทนจะเป็นกิจการใด ๆ ก็ได้นอกจากัดเฉพาะ การทำนิติกรรมหรือสัญญาเท่านั้น ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยก็อาจเป็นตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายหลังถึงแม้ว่าโดยปกติตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย จะมีหน้าที่เพียงการชักชวนให้บุคคลมาทำสัญญาประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตกับบริษัทก็ตาม ก็ถือว่าเป็นการทำการแทนบริษัทประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นตัวการ ดังนั้นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจึงอาจเข้าลักษณะเป็นตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ข้อที่ต่างจากตัวแทนทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์คือ ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยเป็นตัวแทนชนิดพิเศษ ซึ่งมีข้อยุ่งยากซับซ้อนและมีการควบคุมโดยหน่วยงานของรัฐมากกว่าตัวแทนทั่วไป กล่าวคือนอกจากจะเป็นโดยการตกลงระหว่างตัวการและตัวแทนแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยการเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยนั้นจะต้องบังคับตามกฎหมายเฉพาะ คือพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดว่าผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดและจะต้องได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนเพื่อให้ยื่นเมื่อมีอำนาจตรวจสอบ รวมทั้งต้องสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันภัยได้ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด

การที่กฎหมายกำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยต้องมีคุณสมบัติและได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน และกำหนดให้สอบความรู้เกี่ยวกับการประกันภัย อีกทั้งกำหนดโทษในกรณีที่มีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เนื่องจากหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกันภัยมีความยุ่งยากซับซ้อน เจือจางและข้อคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยจะต้องตีความตามกฎหมาย ซึ่งภาษาที่ใช้เป็นศัพท์เทคนิคหรือศัพท์กฎหมายที่คนธรรมดาทั่วไปไม่สามารถอ่านเข้าใจได้ จึงกำหนดให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยต้องมีคุณสมบัติและได้รับใบอนุญาตรวมทั้งต้องสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันภัย เพื่อที่จะได้มีความรู้ความสามารถในการแนะนำให้ผู้เอาประกันภัยได้เลือกข้อคุ้มครองที่ถูกต้องและเหมาะสม

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับคุณสมบัติของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ตามที่กฎหมายบัญญัติแล้ว จะเห็นได้ว่าความสุจริตของตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัย เป็นสิ่งที่สำคัญที่กฎหมายคำนึงถึง กล่าวคือ ผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจะต้องไม่เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่จะพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ก่อนวันขอรับใบอนุญาตและจะต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลายตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย ซึ่งตามหลักทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายตัวแทนมิได้มีข้อห้ามดังกล่าว เหตุที่กฎหมายกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับความสุจริตของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย เพราะสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาซึ่งต้องอาศัยความสุจริตอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยในฐานะที่เป็นคนกลางระหว่างคู่สัญญาก็ต้องมีความสุจริตด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะผู้รับประกันภัยอาจมอบอำนาจให้ตัวแทนประกันภัยรับเงินเบี้ยประกันภัย กฎหมายจึงต้องควบคุมโดยกำหนดให้ผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย มีคุณสมบัติโดยไม่มีประวัติเสียหายเกี่ยวกับเรื่องการทุจริต ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสาธารณชนทั่วไปที่ต้องทำการติดต่อกับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย นอกจากนี้แล้วตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยจะต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และต้องไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ซึ่งเป็นข้อพิเศษแตกต่างจากตัวแทนทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่สามารถตั้งตัวแทนให้ทำการได้ แม้ว่าตัวแทนนั้นจะเป็นผู้ไร้ความสามารถก็ตาม ตัวการก็จะต้องผูกพันในกิจการที่ตัวแทนนั้นกระทำ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 799

ข้อแตกต่างที่เป็นลักษณะพิเศษของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยซึ่งต่างจากตัวแทนทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกข้อหนึ่งก็คือ ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยอาจทำการเป็นตัวแทนของผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยในขณะเดียวกันได้ แต่ตัวแทนทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 805 บัญญัติห้ามมิให้ตัวแทนเข้าทำนิติกรรมอันใดในนามของตัวเอง ทำกับตนเองในนามของตนเอง หรือในฐานะเป็นตัวแทนของบุคคลภายนอก เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากตัวการ และนิติกรรมนั้นมีเฉพาะแต่การชำระหนี้ สำหรับในกิจการประกันภัยนั้นโดยธรรมเนียมปฏิบัติตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยมีหน้าที่แนะนำชักชวนให้ผู้เอาประกันภัยทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท ซึ่งในบางพฤติการณ์ถือว่าตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัย เช่น การกรอกแบบคำขอเอาประกันภัยแทนผู้เอาประกัน

ภัย การที่มีธรรมเนียมปฏิบัติให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยกระทำการเป็นตัวแทนของทั้งสองฝ่ายได้ เป็นผลดีต่อธุรกิจประกันภัย ทำให้ธุรกิจมีความคล่องตัวและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพราะจุดประสงค์ในการมีตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยให้กระทำการนั้นก็ เพื่อที่จะติดต่อให้คำแนะนำและบริการแก่ผู้เอาประกันภัย เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยทำสัญญาประกันภัยกับบริษัท ดังนั้น จึงต้องมีกิจการบางอย่างที่ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยเป็นผู้ให้บริการ หรือทำแทนผู้เอาประกันภัย

นอกจากนั้นลักษณะพิเศษของตัวแทนประกันภัยอีกประการหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ ตัวแทนประกันภัยจะมีสิทธิรับเบี้ยประกันภัย หรือทำสัญญาประกันวินาศภัย หรือประกันชีวิตในนามของบริษัทได้ต่อเมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัทประกันภัย โดยหนังสือมอบอำนาจดังกล่าวจะต้องทำตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด แต่ที่บัญญัติไว้ด้วยว่าแม้หนังสือมอบอำนาจของบริษัทจะมีได้ทำตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดก็ไม่เป็นเหตุให้เสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอก เพราะเหตุที่ได้ทำตามแบบที่กำหนดนั้น ซึ่งตามหลักในเรื่องตัวแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น มิได้กำหนดให้ทำหนังสือมอบอำนาจตามแบบแต่อย่างใด เพียงแต่บัญญัติไว้ในมาตรา 798 ว่า "กิจการอันใดท่านบังคับไว้โดยกฎหมายว่าต้องทำเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการอันนั้นก็ต้องทำเป็นหนังสือ กิจการอันใดท่านบังคับไว้ว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการอันนั้นก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย" โดยมีได้บัญญัติถึงผลของการที่มีได้ทำตามที่มาตรา 798 บัญญัติไว้ว่าจะมีผลต่อบุคคลภายนอกอย่างไร แต่นักกฎหมายส่วนใหญเห็นว่าการได้ทำตามที่มาตรา 798 บัญญัติไว้ย่อมไม่มีผลผูกพันในทางกฎหมาย

อนึ่ง มีปัญหาว่าการเป็นตัวแทนประกันภัยจะต้องมีการแต่งตั้งโดยทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ พิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 798 วรรคสอง ดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับมาตรา 867 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า สัญญาประกันภัยจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ จะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้เฉพาะสัญญาประกันภัยเท่านั้น ที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ นอกจากนั้นตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ก็กำหนดเฉพาะกรณีรับเบี้ยประกันภัยกับการทำสัญญา

ประกันภัยเท่านั้นที่กฎหมายกำหนดให้มีแบบหนังสือมอบอำนาจไว้เป็นพิเศษ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ตัวแทนประกันภัยทำหน้าอื่น เช่น รับค่าเสนอขอเอาประกันภัย กฎหมายมิได้กำหนดให้ต้องมีแบบหนังสือมอบอำนาจเป็นพิเศษแต่ประการใด หากมีหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดของผู้รับประกันภัยแสดงว่าเป็นตัวแทนที่ย่อมมาใช้ได้ตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยและตัวแทนประกันชีวิตต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน และใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันวินาศภัยหรือตัวแทนประกันชีวิตให้ระบุด้วยว่าเป็นตัวแทนของบริษัทใดคั้งนั้นทางปฏิบัติปัญหาในเรื่องที่ว่าจะต้องมีการแต่งตั้งตัวแทนประกันภัยโดยทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ จึงมักจะไม่เกิดขึ้น

อำนาจในการกระทำการของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยตามกฎหมาย

1 กฎหมายไทย

โดยหลักทั่วไปการเป็นตัวแทนประกันภัยเกิดจากการตกลงกันระหว่างบริษัทประกันภัยและผู้ที่จะเป็นตัวแทนประกันภัย และการเป็นนายหน้าประกันภัยเกิดจากการตกลงกันระหว่างผู้ซื้อประกันภัยและนายหน้าประกันภัย รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับอำนาจของตัวแทนประกันภัยโดยปกติจะระบุไว้ในสัญญา หรือกรรมธรรม์ประกันภัย หรืออาจมีการมอบอำนาจให้กระทำการโดยทำเป็นหนังสือหรือโดยวาจาก็ได้ ส่วนนายหน้าประกันภัยนั้นโดยปกติจะไม่มีอำนาจให้กระทำเป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนั้นยังมีอำนาจซึ่งเกิดจากหลักกฎหมายตัวแทนทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 797 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้ "อันความเป็นตัวแทนนั้น จะเป็นโดยแต่งตั้งแสดงออกชัดหรือโดยปริยายก็ย่อมได้"

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ลักษณะอำนาจของตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยในฐานะตัวแทนมี 2 ลักษณะ คือ

1. อำนาจโดยชัดแจ้ง หมายถึง อำนาจหน้าที่ที่ตัวแทนได้รับมาโดยชัดแจ้ง ไม่ว่าจะโดยสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยวาจาหรือโดยกฎหมาย ซึ่งระบุไว้อย่างชัดแจ้ง ตัวแทน

จะมีอำนาจมากกว่าอำนาจที่ตนได้รับมอบหมายและที่ตัวการมีอยู่มาได้²⁴

2. อำนาจโดยปริยาย หมายถึง อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ อันเป็นรายละเอียด ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น หรือเพื่อเป็นทางสะดวกแก่การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายนั้นโดยตรง ำให้สำเร็จลุส่งไปได้ หรือในกรณีที่ตัวแทนได้รับมอบหมายให้ทำกิจการแทนในเรื่องที่เกี่ยวกับวิชาชีพ ที่ตัวแทนทำอยู่ ตัวแทนย่อมมีอำนาจโดยปริยายที่จะทำการใด ๆ เกี่ยวกับกิจการนั้นตามที่ตนปฏิบัติ อยู่เป็นปกติในการประกอบวิชาชีพ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุส่งไป²⁵ และถ้ากิจการที่ตัวแทนได้รับ มอบหมายให้กระทำนั้น มีธรรมเนียมประเพณีเป็นพิเศษเกี่ยวกับกิจการนั้นโดยเฉพาะ ตัวแทนย่อม มีอำนาจโดยปริยายที่จะทำการนั้นตามธรรมเนียมประเพณีพิเศษ²⁶

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ กมล สนธิเกษตริน, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตัวแทนและ
นายหน้า, หน้า 52.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

2. กฎหมายอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษนั้น โดยหลักทั่วไป ตัวการต้องรับผิดชอบบุคคลที่สามในการกระทำของตัวแทนซึ่งโดยทั่วไป ได้แบ่งอำนาจของตัวแทนออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้²⁷

2.1 อำนาจโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย (His express or implied authority)

ตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยนั้นไม่เพียงแต่มีอำนาจที่ได้รับมอบหมายโดยชัดแจ้งจากตัวการเท่านั้น ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยยังมีอำนาจโดยปริยายในการกระทำตามความจำเป็นในวิถีทางการดำเนินธุรกิจตามปกติให้สำเร็จลุล่วงไป²⁸ และตัวแทนผู้รับประกันภัยนั้นอาจได้รับมอบอำนาจโดยชัดแจ้งจากผู้รับประกันภัย ให้มีอำนาจออกหนังสือคุ้มครองชั่วคราวหรือมีผลผูกพันตัวการในการออกกรมธรรม์ประกันภัยตามคำขอเอาประกัน²⁹

2.2 อำนาจโดยธรรมเนียมประเพณี (His usual authority)

แม้ว่าตัวแทนประกันภัย และนายหน้าประกันภัยจะไม่ได้ได้รับมอบอำนาจโดยชัดแจ้งจากตัวการแต่โดยสภาพที่แท้จริง ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยอาจอ้างได้ว่าเขามีอำนาจกระทำการโดยธรรมเนียมปฏิบัติ³⁰

²⁷ Ivamy, General Principles of Insurance Law, 5th ed., p. 524.

²⁸ MacGillivray and Parkington, Insurance Law, 6th ed.

(London : Sweet and Maxwell, 1975), p. 192.

²⁹ Ivamy, General Principles of Insurance Law, 5th ed., p. 525.

³⁰ Ibid.

2.3 อำนาจโดยการแสดงออกของตัวการ (His apparent authority)

ในกรณีที่ตัวการเชิดบุคคลใดเป็นตัวแทนของตน ตัวการจะต้องผูกพันและรับผิดชอบบุคคลภายนอก ในกิจการทั้งหลายซึ่งเกิดจากอำนาจโดยการแสดงออกของตัวแทน

กรณีดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ตัวแทนกระทำการเกินขอบอำนาจที่ให้อำนาจโดยชัดแจ้ง หรือเป็นกรณีที่ความจริงแล้วตัวแทนไม่มีอำนาจที่จะกระทำการแทนตัวการเลยก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม ตัวการอาจปฏิเสธการกระทำที่ไม่มีอำนาจของตัวแทนของผู้รับประกันภัย แต่ต้องปฏิเสธโดยทันทีและก่อนที่บุคคลที่สามจะได้รับความเสียหาย ดังนั้นหลังจากเกิดความเสียหายแล้ว บริษัทประกันภัยจะปฏิเสธความรับผิดชอบโดยอ้างว่าตัวแทนออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยทำเกินขอบอำนาจที่ได้รับมอบหมายโดยชัดแจ้งไม่ได้³¹

ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

คำว่า "ตัวแทนประกันภัย" ในต่างประเทศมีความหมายที่ค่อนข้างจะกว้างว่า "คือ บุคคลที่แนะนำธุรกิจประกันภัยให้กับผู้รับประกันภัย" และในความหมายอย่างกว้างนี้รวมไปถึงนายหน้าประกันภัยด้วย ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่านายหน้าประกันภัยก็คือ ตัวแทนประกันภัยนั่นเอง และขอให้สังเกตว่าตัวแทนประกันภัยนั้นมีลักษณะพิเศษกว่าตัวแทนอื่น กล่าวคือ ตัวแทนประกันภัยมีอำนาจดำเนินการแทนคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย คือ เป็นได้ทั้งตัวแทนของผู้เอาประกันภัยและตัวแทนของผู้รับประกันภัยในขณะเดียวกัน ซึ่งตัวแทนเช่นนี้บางครั้งเรียกว่า "นายหน้าประกันภัย"³²

ในประเทศอังกฤษนั้น ผู้รับประกันภัยที่เป็นบริษัทจะมีคณะกรรมการเป็นตัวแทนทั่วไป และเป็นหัวหน้าตัวแทนอื่น ๆ โดยได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากสมาชิกของบริษัท สำหรับ

³¹ Ibid., pp. 529-530.

³² สิทธิโชค ศรีเจริญ, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย, หน้า 159.

พนักงานที่เป็นทีมงานของบริษัทและตัวแทนพิเศษ หรือตัวแทนท้องถิ่นที่บริษัทจ้างไว้ให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษาการทาค่าขอเอาประกันภัยหรือเก็บเบี้ยประกันภัย ถือว่าเป็นตัวแทนประกันภัยโดยข้อสัญญาหรือข้อตกลงตามหลักกฎหมายทั่วไป³³ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวการ ตัวแทน และบุคคลภายนอกเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปในเรื่องตัวแทน นอกจากนี้ตัวแทนประกันภัยของอังกฤษยังอาจเกิดขึ้นเพราะได้รับอำนาจหน้าที่พิเศษโดยอาศัยประเพณีแห่งท้องถิ่น³⁴ เช่น ธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันภัยที่เรียกว่า Lloyd 's ซึ่งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพประกันภัยเป็นสมาชิก แล้วแบ่งสมาชิกที่เป็นคนกลางออกเป็น 2 ประเภท คือ ตัวแทนรับประกันภัย (Underwriter) รับผิดชอบเกี่ยวกับการทาสัญญาประกันภัยกับนายหน้า (Broker) โดยสมาคมลอยด์ของอังกฤษนั้น เกิดจากการรวมตัวของผู้รับประกันภัย เนื่องจากการประกันภัยในระยะแรกที่มีขึ้นในประเทศอังกฤษเป็นการรับประกันภัยโดยตัวบุคคลถ้าหากจำนวนเงินรับประกันภัยมีมากเกินไปกว่าคนเดียวจะรับได้ ก็จะมีการเข้าร่วมกันรับประกันภัยหลายคน จึงเกิดเป็นชมรม (Syndicate) ขึ้น ซึ่งตามประวัติการประกันภัยนั้น ร้านกาแพชของนายลอยด์เป็นแหล่งรวมของบรรดาผู้รับประกันภัยที่ไปชุมนุมเพื่อดำเนินการประกันภัย ชมรมจึงเกิดขึ้นที่นี่ และแต่ละชมรมก็แยกรับประกันภัยแต่ละชนิด ต่อมาชมรมเหล่านี้ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นสมาคมขึ้น และเพื่อเป็นการระลึกถึงสถานที่เกิดชมรม จึงใช้ชื่อว่า สมาคมลอยด์ (Lloyd 's Association) ตามชื่อร้านกาแพชของนายลอยด์นั่นเอง³⁵

เนื่องจากบทบาทของนายหน้าประกันภัยก็คืองานส่วนหนึ่งของตัวแทนประกันภัยนั่นเอง ดังนั้นนายหน้าประกันภัยโดยทั่วไปแล้วจะไม่ต้องมีความสำคัญเท่าตัวแทนประกันภัย เว้นแต่นายหน้าประกันภัยนั้นจะเป็นนายหน้าของลอยด์ (Lloyd's brokers) ซึ่งมีความสำคัญในธุรกิจประกันภัยของลอยด์มาก ทั้งนี้เนื่องจากการเอาประกันภัยที่ลอยด์นั้น ประชาชนทั่วไปไม่สามารถติดต่อขอ

³³ Raoul Colinvaux, The Law of Insurance, 5th ed. (London : Sweet and Maxwell, 1984), p. 317.

³⁴ MacGillivray and Parkington, Insurance Law, pp. 144-145.

³⁵ ประเสริฐ ประภาสะโนบล, หลักการประกันภัย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บรรณาคม, 2522), หน้า 84.

เอาประกันภัยกับลอยด์โดยตรงได้ แต่จะต้องติดต่อขอเอาประกันภัยโดยผ่านนายหน้าของลอยด์³⁶ ซึ่งเป็นสมาชิกของลอยด์ และได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้ยื่นคำขอเอาประกันภัยต่อสมาชิกของลอยด์ที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณารับประกันภัย (Lloyd's underwriters) เท่านั้น ในกรณีเช่นนี้นายหน้าจะถือว่าเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัย แต่อย่างไรก็ตามก็มีกิจการบางอย่างที่ถือว่านายหน้ากลับกลายมาเป็นตัวแทนของผู้รับประกันภัย เช่น การรับเบี้ยประกันภัย³⁷ นายหน้าของลอยด์นี้เป็นสมาชิกของสมาคมนายหน้าประกันภัยของอังกฤษ (The British Insurance Brokers Association) ซึ่งมีความรู้เชี่ยวชาญในธุรกิจประกันภัยมาก เมื่อเขาได้รับแต่งตั้งให้เป็น Lloyd's brokers แล้วเขาจะใช้คำว่า " and at Lloyd's " บนหัวหนังสือของเขา รวมตลอดถึงนามบัตร หรือป้ายชื่อที่ใช้เรียกนายหน้าของลอยด์ตลอดไป ฉะนั้นการขอเอาประกันภัยที่ลอยด์ (at Lloyd's) จะต้องกระทำโดยผ่านนายหน้าของลอยด์เท่านั้น³⁸ ในปัจจุบันนี้มีพระราชบัญญัตินายหน้าประกันภัย (การจดทะเบียน) ค.ศ.1977 (The Insurance Brokers (Registration) Act 1977) ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของนายหน้าประกันภัยโดยมีคณะกรรมการจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรควบคุมความประพฤติและกำหนดให้มีการจดทะเบียนตามกฎหมาย มีการออกระเบียบ ข้อบังคับและอบรมวิชาชีพนายหน้าประกันภัยให้ได้มาตรฐานอันเป็นผลดีกับธุรกิจประกันภัย

ส่วนทางประเทศสหรัฐอเมริกา การเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย นอกจากจะต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายทั่วไปในเรื่องตัวแทนแล้วยังมีกฎหมายเฉพาะกำหนดคุณสมบัติของบรรดาตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ว่าต้องมีใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ และห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นผู้หาประกันภัยโดยไม่มีใบอนุญาต ซึ่งการเป็นตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยลักษณะนี้ ถือว่าเป็นโดยผลของกฎหมาย หน้าที่ และความรับผิดชอบของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ที่กฎหมายกำหนดเป็นสิ่งที่เกิดจากกฎหมายไม่ได้อาศัยข้อตกลงใดๆ ของคู่สัญญา ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองสาธารณชน การที่ให้ตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยต้องขึ้นทะเบียนก็เพื่ออำนวยความสะดวกโดยระบบการขายประกันภัย มีทั้ง

³⁶ Ivamy, General Principles of Insurance law, 5th ed. p. 557.

³⁷ Colinvaux, The Law of Insurance, 5th ed., p. 321.

³⁸ สิทธิโชค ศรีเจริญ, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันภัย, หน้า 160.

ระบบการหาประกันภัย โดยสำนักงานสาขา ซึ่งควบคุมดูแลโดยตัวแทนทั่วไป หรือผู้จัดการสาขา และระบบการหาประกันภัยโดยตัวแทนอิสระ³⁹

ประเภทของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย

ในความหมายของตัวแทนประกันภัยในต่างประเทศโดยทั่วไปถือว่า การทำสัญญาประกันภัยต้องกระทำโดยผ่านตัวแทนประกันภัย แม้ว่าผู้ซื้อประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยจะสามารถทำสัญญาประกันภัย โดยตรงกับผู้รับประกันภัยก็ตาม ส่วนนายหน้าประกันภัยนั้นถือว่าเป็นตัวแทนประกันภัยชนิดพิเศษ ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัย นายหน้าประกันภัยสามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนทั้งของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย เมื่อเขาออกข้อคุ้มครองชั่วคราว (Cover Notes) หรือเก็บเบี้ยประกันภัย เขาจะทำหน้าที่แทนผู้รับประกันภัย แต่เมื่อเขาเจรจาต่อรองเกี่ยวกับเงื่อนไขข้อคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัยกับผู้รับประกันภัยเขาจะทำหน้าที่แทนผู้เอาประกันภัย

1 ประเภทของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยในประเทศอังกฤษ

ในอังกฤษโดยทั่วไปจะแบ่งตัวแทนของผู้รับประกันภัยออกเป็น 2 ประเภท คือ⁴⁰

1.1 ตัวแทนทั่วไป (General Agents) หมายถึง กรรมการของบริษัทที่เป็นหัวหน้าตัวแทนอื่น ๆ มีอำนาจหน้าที่กระทำการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์รวมทั้งมีอำนาจทำสัญญาประกันภัยด้วย

1.2 ตัวแทนพิเศษหรือตัวแทนท้องถิ่น (Local Agents) โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึง ผู้ที่กระทำการแทนผู้รับประกันภัยในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งหรือภายในเขตพื้นที่อันจำกัด

³⁹ Appleman, Insurance Law and Practice, 16 : 177-182.

⁴⁰ Colinvaux, The Law of Insurance, p. 317.

2 ประเภทของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยในสหรัฐอเมริกา

ส่วนทางสหรัฐอเมริกานั้น ได้แบ่งประเภทของตัวแทนของผู้รับประกันภัยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้คือ⁴¹

2.1 ตัวแทนทั่วไป (General Agents) คือ ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้รับประกันภัยมีอำนาจตกลงและกำหนดข้อสัญญาประกันภัย ออกกรมธรรม์ประกันภัยต่ออายุและเปลี่ยนแปลงกรมธรรม์ประกันภัย ตลอดจนการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาประกันภัยที่เป็นอยู่

2.2 ตัวแทนท้องถิ่น (Local Agents) โดยทั่วไปแล้วจะหมายถึงผู้ที่กระทำการแทนผู้รับประกันภัยในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งหรือภายในเขตพื้นที่อันจำกัด

2.3 ตัวแทนหาประกันภัย (Soliciting Agents) มีอำนาจหน้าที่ส่งใบคำขอเอาประกันภัยต่อ ให้กับเจ้าหน้าที่ของบริษัทประกันภัยและมีหน้าที่เก็บเบี้ยประกันภัย ตลอดจนส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย

2.4 ตัวแทนพิเศษ (Special Agents) คือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่งเป็นการเฉพาะ ตามคำสั่งที่เฉพาะเจาะจงหรือภายในขอบเขตอันจำกัด

2.5 ตัวแทนช่วง (Subagents) คือ ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจช่วงมาจากตัวแทนให้กระทำการภายในขอบอำนาจของตัวแทนผู้มอบอำนาจ ในสหรัฐอเมริกายอมให้ตัวแทนของบริษัทประกันภัยจ้างหรือแต่งตั้งผู้ช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของตัวแทนได้ ดังนั้น ผู้รับประกันภัยจึงต้องผูกพันต่อการกระทำของตัวแทนช่วงทั้งที่กระทำในขอบอำนาจอันแท้จริงและในกรณีที่ถูกขีด

⁴¹ Appleman, Insurance Law and Practice, 16 : 252-317.

2.6 ผู้ช่วย ลูกจ้างและเสมียนของตัวแทน (Assiatants Employees and Clerks of Agents) ในสหรัฐอเมริกาสัญญาตัวแทนที่ห้ามมิให้ตัวแทนแต่งตั้งตัวแทนช่วงนั้น มิได้หมายรวมถึงกรณีของบริษัทซึ่งเป็นตัวแทนจะจ้างบุคคลธรรมดาให้ดำเนินงานของบริษัท บริษัทผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบการกระทำของบรรดาผู้ช่วยและลูกจ้างทั้งหลายของตัวแทน เช่นเดียวกับการกระทำของตัวแทนเอง คือ ถ้าตัวแทนประกันภัยติดต่อธุรกิจของตนโดยผ่านลูกจ้างการกระทำของลูกจ้างภายในขอบอำนาจหน้าที่ของตัวแทนประกันภัยย่อมผูกพันผู้รับประกันภัยด้วย

อย่างไรก็ตามตัวแทนของผู้เอาประกันภัย (Assured's Agents) หรือนายหน้าประกันภัยนั้น ในอังกฤษและสหรัฐอเมริกามีได้มีการแบ่งแยกประเภทไว้อย่างเช่นตัวแทนของผู้รับประกันภัยและคำว่า "underwriter"* ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นนอกจากจะหมายถึงผู้พิจารณารับประกันภัยแล้ว ยังหมายถึงตัวแทนประกันชีวิตประเภทหนึ่ง เรียกว่า Field Underwriter ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมมากกว่าตัวแทนประกันชีวิตทั่วไป ทำให้มีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานในเรื่องการคัดเลือกกลุ่มลูกค้า โดยพิจารณาถึงคุณสมบัติของลูกค้า อาทิเช่น อายุ ประวัติ สุขภาพ รายได้ และความต้องการประกันชีวิตว่ามีมากน้อยเพียงใด การคัดเลือกนี้เป็นเพียงการคัดเลือกขั้นต้น ซึ่งอาจได้รับการปฏิเสธจากผู้พิจารณารับประกันภัยก็ได้ แต่ส่วนมากหากลูกค้าคนใดที่ผ่านการพิจารณาจาก Field Underwriter แล้วก็มีมักจะเป็นผู้มีศักยภาพในการเอาประกันชีวิตแทบทุกราย

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* underwriter ในสหรัฐอเมริกา นิยมเรียกตัวแทนประกันชีวิตว่า life underwriter ทั้งนี้ เพราะเห็นว่าตัวแทนเป็นผู้ช่วยคัดเลือกภัยที่ตนหามา : ราชบัณฑิตยสถาน, "underwriter" พจนานุกรมศัพท์ประกันภัย อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 1 : 230.

บรรยากาศของการเปลี่ยนแปลงในวงการธุรกิจประกันภัย

1 ความสัมพันธ์ทางการค้าสมัยใหม่

ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ประเทศมหาอำนาจของโลกเริ่มตระหนักว่า ระบบการควบคุมตลาดทางการค้า และระบบปกป้องตนเองนั้นไม่สามารถใช้ได้อีกเช่นในอดีต หลังจากที่ระบบจักรวรรดินิยมล่มสลายไป ในศตวรรษที่ 19 ประชาชาติทางยุโรปต้องค่อย ๆ หันมาพิจารณาระบบการค้าและคู่ค้าของตนใหม่ สหรัฐอเมริกาเป็นชาติที่ยึดคติที่ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองแต่เพียงผู้เดียวมาตลอดไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการค้ากับประเทศอื่น ผลก็คือ ชาวอเมริกันยังแสดงความเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์นโยบายการค้าของตน

ในปี ค.ศ. 1913 เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหม่ ในนโยบายพิทักษ์ผลประโยชน์ทางการค้า เมื่อสหรัฐอเมริกาลดพิกัดอัตราภาษีลง นโยบายนี้ไม่มีโอกาสได้ใช้เนื่องจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเกิดขึ้นก่อน ภายหลังจากสงครามโลก ในปี ค.ศ. 1920 สหรัฐอเมริกาเพิ่มพิกัดอัตราภาษีอีก การตัดสินใจนี้ไม่เป็นผลดี เพราะต่างชาติที่ยืมเงินจากสหรัฐอเมริกาหลังสงคราม ถูกขัดขวางจากการทำการค้ากับสหรัฐอเมริกาซึ่งส่งผลให้ชาติต่าง ๆ นั้น ไม่สามารถหาเงินมาพอชำระหนี้ให้แก่สหรัฐอเมริกาได้ นี่เป็นปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจที่ตกต่ำนั้น เลวร้ายยิ่งขึ้นอีก

ในปี ค.ศ. 1933 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้นำระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า "New Deal" มาใช้มีการนำการลดพิกัดอัตราภาษีอย่างเป็นระบบมาใช้ และรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเริ่มทาสัญญาทางการค้าต่างตอบแทนกับต่างชาติ การที่สหรัฐอเมริกาเล็งเห็นความจำเป็นในการต่อรองกับชาติอื่น ๆ ทำให้รูปแบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาเปลี่ยนไป มีหน่วยงานราชการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการกำหนดพิกัดอัตราภาษีโดยอยู่ในความควบคุมของประธานาธิบดี

ยิ่งกว่านั้น สหรัฐอเมริกาเริ่มอาศัยสนธิสัญญา เพื่อแก้กฎหมายเกี่ยวกับพิกัดอัตราภาษี และอาศัยข้อกำหนด ชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งมาใช้ทางการค้า อย่างไรก็ตามสนธิสัญญาที่ตกลงกันในระหว่างนี้ ไม่ให้ผลที่น่าพอใจ เพราะการตกลงกับที่ละประเทศนั้นทำได้ช้าและไม่เป็น

ไปอย่างต่อเนื่อง การตกลงพหุภาคี ปัญหาโควต้าพิกัดอัตราภาษีที่ไม่เสมอภาคข้อจำกัดในการรวมกลุ่มทางการค้าการควบคุมการบริวรรตเงินตราและการกระทำอื่นๆ ยิ่งทำให้มีความเข้มงวดทางการค้ามากขึ้น

2. ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า

จากการที่เห็นข้อจำกัดในการตกลงการค้ากับประเทศที่ละประเทศ หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศสหรัฐอเมริกาและอีก 23 ชาติ จึงได้ร่วมกันก่อตั้ง "ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT)" ขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อการลดข้อจำกัดทางการค้า และจัดตั้งระเบียบข้อตกลงใหม่ ข้อตกลงใหม่จะช่วยส่งเสริมให้ลูกค้าและคู่แข่งค้นหาช่องทางในการตกลงกันเองโดยไม่มีข้อกีดขวางของแต่ละชาติมาเป็นอุปสรรค

เป็นเวลากว่า 40 ปีที่แกตต้าได้ก่อตั้งขึ้นมา แกตต้าได้ทำสิ่งต่าง ๆ มากมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดสันติภาพและความมั่งคั่งแก่ชาติต่าง ๆ แต่ก็ต้องเผชิญปัญหามากมาย เช่น ความล่าช้าและการกีดขวางต่าง ๆ อาทิตั้งแต่เริ่มจัดตั้งนั้นต้องประสบกับการตกลงในเรื่องปัญหาเกษตรกรรม ในปี ค.ศ.1950 เป็นอุปสรรคอันใหญ่หลวงสำหรับข้อตกลงนี้ ทั้งนี้เพราะชาติต่าง ๆ รวมทั้งสหรัฐอเมริกา ต่างต้องการจำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์เกษตรในปี ค.ศ.1962 สมัยประธานาธิบดีเคนเนดี ได้ออกกฎหมายขยายการค้า (Trade Expansion Act) โดยมีมาตรการที่พยายามลดข้อจำกัดทางการค้าอย่างกว้างขวาง ซึ่งทำกันที่กรุงเจนีวา ในปี ค.ศ.1964 (หรือที่เรียกว่า การเจรจา รอบเคนเนดี)

ความสนใจของประเทศไทยเกี่ยวกับแกตต้าเกิดขึ้นเมื่อประเทศไทยได้รับเชิญเข้าร่วมสังเกตการณ์การเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากร รอบโตเกียว ปี ค.ศ.1979 และในปี ค.ศ.1982 ประเทศไทยได้ลงนามในสัญญาเข้าเป็นสมาชิกของแกตต้า

ในปี ค.ศ.1986 การเจรจาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้ารอบที่แปด ที่เรียกว่า รอบอุรุกวัย ได้เริ่มต้นขึ้น การเจรจาในครั้งนี้ มีชาติสมาชิกต่าง ๆ เข้าร่วมถึง

116 ชาติ ถือเป็นภาระการเจรจาที่ยาวและหาข้อยุติไม่ได้ โดยมีความหวังว่าจะยุติการเจรจาได้ ตั้งแต่เมื่อปีที่แล้ว แต่อย่างไร นายปีเตอร์ ชิตเทอร์แลนด์ เลขาธิการของแกตต์คนใหม่ ได้พยายามผลักดันรัฐบาลต่าง ๆ ให้การเจรจาเรื่องนี้ เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพราะการไม่สามารถยุติการเจรจาจะทำให้หลายระบบการค้าแบบพหุภาคี ซึ่งจะมีผลต่อเศรษฐกิจ การเมืองหรือแม้แต่ความมั่นคงได้อย่างใหญ่หลวง

เนื่องจากสัญญาฉบับที่ร่างขึ้นใหม่นี้มีองค์ประกอบที่ดีหลายประการ ชาติต่าง ๆ จึงหวังว่า ข้อตกลงนี้จะตกลงกันได้เร็ววันนี้ เนื้อหาที่ครอบคลุมในสัญญานี้ประกอบด้วยกฎเกณฑ์การค้าโลก การป้องกัน โดยอาศัยมาตรฐานทางเทคนิค มาตรการห้ามการทุ่มตลาด เงินอุดหนุน มาตรการตอบโต้ทางศุลกากร การคุ้มครองเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา และธุรกิจด้านบริการก็ได้รับการแนะนำเข้ามาเป็นครั้งแรก และในช่วงสี่สิบปีของแกตต์ ปัญหาเรื่องธุรกิจบริการซึ่งเป็นเรื่องใหม่ ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ถกเถียงกัน การบริการนั้นรวม การท่องเที่ยว การขนส่งการประกันภัย การสื่อสารและการเงิน เนื่องจากคุณค่าทางเศรษฐกิจของธุรกิจบริการเพิ่มขึ้นมาก ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศอุตสาหกรรมมักจะมีผลประโยชน์ที่ขัดกัน ในเรื่องว่าจะตกลงกันอย่างไรในเรื่องนี้

ในขณะที่ประเทศอุตสาหกรรมมักจะกำหนดธุรกิจบริการไว้ในแขนงเช่น การประกันภัย หรือ การธนาคาร ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศจะกำหนดไว้ใน งานก่อสร้าง หรือการให้บริการในโรงแรม

ลักษณะข้อจำกัดของแต่ละชาติและภาวี่ที่คิดจากธุรกิจบริการ มักจะชานกับข้อจำกัดและภาวี่ที่คิดกับการขายสินค้า เริ่มตั้งแต่ปัญหามาตรฐานสินค้าทางเทคนิคที่ถูกต้อง ซึ่งควรเป็นมาตรฐานของบริษัท ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อคุ้มครองการปฏิบัติซึ่งบางครั้งก่อผลเป็นการผูกขาดหรือการกีดกันได้ ในเรื่องการเพิ่มคุณค่าธุรกิจบริการ มีการถกเถียงว่าการขาดกฎเกณฑ์สากลในเรื่องธุรกิจบริการเป็นการขาดประสิทธิภาพ และก่อผลในเชิงลบต่อการเติบโตของระบบการค้าเสรี

ในขณะที่ชาติต่างๆ เห็นพ้องต้องกันว่าบทบาทของแกตต์สำคัญต่อการค้าและเศรษฐกิจโลกสมัยใหม่ การที่ชาติทั้ง 116 ชาติ จะมาทำความตกลงกันนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย หลายชาติมองไม่เห็นผลประโยชน์จากแกตต์ ที่สำคัญว่าการขีดขวางการตกลงนี้ โดยดูแต่เฉพาะปัญหาของชาติตน อย่างไรก็ตามแรงผลักดันจากผู้ที่มีผลประโยชน์ในหลายประเทศ ก็สามารถกีดกันการตกลงของแกตต์ในอดีตได้ และยังทำเช่นนั้นอยู่ หลายคนเชื่อว่าการฟื้นฟูเศรษฐกิจโลกจะทำได้โดยต้องลดผลประโยชน์ของตนและหาทางแก้ที่ผลด้วยข้อตกลงใหม่⁴²

3 หลักการสำคัญของความตกลง⁴³

3.1 การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favoured Nation Treatment หรือ MFN) จะต้องให้การปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน

3.2 ความโปร่งใส (Transparency) กำหนดให้มีความโปร่งใสในกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ หรือมาตรการทางด้านการบริหารต่าง ๆ ที่ใช้บังคับกับธุรกิจภายในประเทศของตน ประเทศสมาชิกจะต้องเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวรวมไปถึงความตกลงกับประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยจัดตั้งศูนย์สอบถามข้อมูลขึ้น

⁴² คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติ และประกาศหรือคำสั่งอื่นในลักษณะเดียวกัน, "คานเบล ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) กับประเด็นทางการค้าสมัยใหม่," เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว, ณ ดิกลันดิเมตรี ทาเนียบรัฐบาล, วันจันทร์ที่ 13 กันยายน 2536, หน้า 1-3. (อัดสาเนา).

⁴³ การสัมมนาการค้าบริการโดยสำนักงานประสานเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (สศก.), "เปิดเสรีค้าบริการภายใต้ GATT," ประชาชาติธุรกิจ (18-20 พฤศจิกายน 2536) : 6.

3.3 การเข้าสู่ตลาด (Market Access) เป็นการเจรจาเรื่องพันธกรณีเฉพาะ (Specific Commitments) ซึ่งต่างจากพันธกรณีทั่วไป โดยเฉพาะประเทศสมาชิกจะต้องยื่นข้อเสนอผูกพันที่เกี่ยวกับมาตรการการค้าบริการโดยระบุข้อจำกัดหรือเงื่อนไขต่างๆในการเข้าสู่ตลาด

3.4 การปฏิบัติเยี่ยงชนชาติ (National Treatment) เป็นเรื่องพันธกรณีเฉพาะที่ต้องเจรจาเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิ โดยประเทศสมาชิกจะต้องยื่นข้อเสนอผูกพันที่จะให้การปฏิบัติต่อผู้ประกอบการ

3.5. การคุ้มกันและข้อยกเว้น (Safeguards And Exceptions) กำหนดให้มีการเจรจากันในเรื่องของมาตรการคุ้มกันฉุกเฉิน เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีบริการ และต้องขึ้นอยู่กับหลักการไม่เลือกปฏิบัติ

3.6 สิทธิในการออกกฎหมาย (Domestic Regulation) กำหนดให้ประเทศสมาชิกสามารถออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับ หรือมาตรการด้านการบริหารภายในประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับธุรกิจการค้าบริการได้ เพื่อสนองวัตถุประสงค์ทางด้านนโยบาย และการพัฒนาประเทศ

3.7. กลไกระงับข้อพิพาท (Dispute Settlement And Enforcement) สมาชิกที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของสมาชิกอีกประเทศหนึ่งมีสิทธิที่จะขอหารือ เพื่อทำความตกลง แต่ถ้าวางตกลงไม่ได้ก็ให้จัดตั้งคณะลูกขุนขึ้นมาพิจารณาตัดสิน

อนึ่ง ได้มีการขอให้ประเทศไทยขยายสัดส่วนการถือหุ้นในการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวให้สูงขึ้นกว่าอัตราปัจจุบัน ทั้งในกิจกรรมตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 และในสาขาการธนาคาร การประกันภัย โทรคมนาถม

แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายในวงการธุรกิจประกันภัย

การควบคุมธุรกิจประกันภัยไทยในปัจจุบัน มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้บริษัทประกันวินาศภัยและบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ จะตั้งสาขาของบริษัท เพื่อประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย หรือธุรกิจประกันชีวิตได้ต่อเมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรี โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี (มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยฯ, มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิตฯ) นอกจากนี้ยังมีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2515 ห้ามคนต่างด้าวประกอบอาชีพตัวแทนนายหน้าในประเทศไทย ดังนั้นการเป็นตัวแทนนายหน้าในวงการธุรกิจประกันภัยของคนต่างด้าว จึงถูกห้ามตาม พ.ว.281 ดังกล่าว แต่เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวได้ประกาศใช้มาเป็นเวลา 20 ปีแล้วสถานการณ์ทางเศรษฐกิจทั้งในประเทศไทยและระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีการแข่งขันแย่งการลงทุนจากต่างประเทศอย่างกว้างขวางประกอบกับในปัจจุบันมีนโยบายส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้า การลงทุน และการเงินของภูมิภาค การสร้างบรรยากาศ การลงทุนโดยการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบการเกี่ยวกับการลงทุน และร่วมลงทุนของคนไทยและคนต่างด้าวให้เอื้ออำนวยมากขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ก้าวไกลมาก ประเทศไทยยังต้องอาศัยการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศเพื่อศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศให้มากขึ้น ฉะนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างประเทศนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาในประเทศไทยให้เร็วขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนต่างประเทศได้ประกอบธุรกิจการอุตสาหกรรม และการบริการกว้างขวางขึ้น รวมทั้งเพื่อช่วยให้มีการพัฒนาธุรกิจบริการได้กว้างขวางเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการส่งเสริมการลงทุน และพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ และการเงินของภูมิภาคได้อย่างจริงจัง และเพื่อจัดความซับซ้อนของกฎหมาย และให้สอดคล้องกับทิศทางเศรษฐกิจใหม่ของโลก รัฐบาลจึงมีแนวโน้มที่จะแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ซึ่งหากมีการยกเลิกประเภทธุรกิจที่กำหนดไว้ดังกล่าวแล้ว ย่อมจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนในประเทศ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันแย่งการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านและเทศาณภูมิภาคนี้ได้ดีขึ้น และจะส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันของธุรกิจในประเทศด้วย ทั้งนี้ เพื่อเตรียมตัวเข้าไปแข่งขันในเขตการค้าเสรีอาเซียน และในเวทีการค้าของโลกด้วย ส่วนผลเสียนั้น ไม่น่าจะมี เพราะธุรกิจเกือบทั้งหมดที่เปิดเสรีในการประกอบ

มีกฎหมายเฉพาะควบคุมอยู่แล้ว⁴⁴

ผลดีของการเปิดเสรีในวงการธุรกิจประกันภัย

ขณะนี้ในสวนธุรกิจประกันภัยได้มีการสนับสนุนจากกรมการประกันภัย ให้รัฐบาลเปิดเสรี เพื่อให้บริษัทประกันภัยของชาวต่างชาติ เข้ามาทำธุรกิจประกันภัย ตามนโยบายในข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) ทั้งนี้จะมีผลให้ต่างชาติเข้ามาทำการพัฒนาธุรกิจประกันภัยของประเทศไทยให้ก้าวหน้า และสิ่งหนึ่งที่จะต้องพิจารณาในการพัฒนาธุรกิจประกันภัยก็คือ การแก้ไขพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535⁴⁵ ทั้งในส่วนการห้ามตั้งสาขาของบริษัทต่างชาติ สัดส่วนการถือหุ้นในบริษัทประกันภัยของชาวต่างชาติ หรือแม้กระทั่งในส่วนของการควบคุมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัย ซึ่งควรจะต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย ดังนั้นแนวโน้มของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยนั้น นอกจากจะมีบทบัญญัติในการควบคุมแล้วควรที่จะเพิ่มบทบัญญัติในการส่งเสริมตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยในประเทศไทย ให้มีการยกระดับทัดเทียมกับของชาวต่างชาติ ซึ่งจะทำให้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยมีขอบข่ายที่กว้างขวางยิ่งขึ้น และในภายหน้าหากมีการยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ทำให้บทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมตัวแทนนายหน้าในธุรกิจประกันภัย ซึ่งเป็นคนต่างชาติ เข้ามาประกอบการในประเทศไทยยกเลิกไปนั้น ยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีบทบัญญัติของกฎหมาย

⁴⁴ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติ และประกาศหรือคำสั่งอื่นในลักษณะเดียวกัน, "ข้อเสนอแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281)," เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว, ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล, วันจันทร์ที่ 13 กันยายน 2536, หน้า 1-2. (อட்சาเนา).

⁴⁵ Somporn Thapanachai and Walailak Keeratipipatpong, "Thai insurance market will soon be forced to open up," Bangkok Post (5 November 1993) : 23.

ซึ่งमारองรับการเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมมาเป็นการส่งเสริมผู้หาประกันภัยของไทย เพื่อให้ทัดเทียมและสามารถแข่งขันในตลาดบริการกับต่างชาติได้ โดยไม่น้อยหน้า เมื่อนั้นวงการธุรกิจประกันภัยของเราก็จะมีความตื่นตัว ขยายขอบเขต และมีการแข่งขันด้านบริการเพื่อเสนอต่อผู้บริบทหรือลูกค้า โดยข้อเสนอที่เป็นประโยชน์มากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วผลประโยชน์มหาศาลจากการเปลี่ยนแปลงอันนี้จะตกอยู่กับประเทศและประชาชนในชาติ ที่เห็นได้ชัดประการหนึ่งก็คือ เมื่อระบบประกันภัยของเราก้าวหน้าให้ความคุ้มครองที่คุ้มค่าแก่ผู้รับประโยชน์แล้ว จะเป็นการสร้างบรรยากาศในประเทศให้ชาวต่างชาติต้องการเข้ามาลงทุนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการขานรับการเปิดตลาดการค้าเสรี ที่จะมีขึ้นในโลกอีกไม่ช้า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย